

Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto, keskiviikko 24.9.2025 klo 08.30 / Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ja VNS 6/2025 vp Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Asiantuntija:

SM, Hallinto- ja kehittämisosasto, erityisasiantuntija Joonas Toivainen

1. TAE 2026 yleisesti

Sisäministeriön pääluokkaan ehdotetaan vuoden 2026 talousarviossa yhteensä 2,1 mrd. euroa. Vuoden 2025 talousarvioon verrattuna määrärahataso laskee noin 135 milj. euroa. Vähennys aiheutuu muun muassa maahanmuuton vastaanottomenojen laskusta, kertaluonteisten lisäysten poistumisesta sekä tehdyistä säästöpäätöksistä. Pääluokan vuoden 2026 määrärahoista 16 % kohdistuu hallintoon, 52 % poliisitoimeen, 17 % Rajavartiolaitoksen toimintaan, 5 % pelastustoimeen ja hätäkeskustoimintaan sekä 9 % maahanmuuton menoihin.

Hallituksen vuoden 2026 talousarvioesitykseen ei sisälly uusia asiamuutoksia sisäministeriön hallinnonalalle. Taustalla ovat hallituksen aikaisemmin tekemät merkittävät panostukset sisäiseen turvallisuuteen ja julkisen talouden heikko tila. Sisäministeriön talousarvioehdotus oli myös maltillinen ja vuoden 2026 määräraha-kehityksen ylittäviä lisäysoesityksiä esitettiin vain vähän.

Hallitusohjelman mukaisesti poliisille ehdotetaan talousarvioesityksessä kehyksen mukaista 17,5 milj. euron lisäystä poliisitehtävissä toimivien määrän nostamiseksi 8 000 henkilön tasolle vaalikauden lopussa. Poliisin toiminnan tason turvaamiseen lisätään kehyksen mukaisesti 4 milj. euroa ja ei-harkinnanvaraisiin lct-menoihin 3 milj. euroa. Lisäksi Poliisin maastapoistamistoimintaa tehostetaan pääluokan sisäisellä 0,8 milj. euron määrärahasiirrolla.

Hallitus päätti kevään 2026 puoliväliriihessä merkittävistä varautumisen ja valmiuden lisäyksistä. Lisäykset tehtiin Poliisin, Rajavartiolaitoksen, Suojelupoliisin ja väestönsuojelun voimavarojen vahvistamiseksi sekä laaja-alaisiin uhkiin varautumiseksi. Osana tätä kokonaisuutta poliisille esitetään 5 milj. lisäystä poliisin valmiusyksikön suorituskyvyn kehittämiseen ja 5 milj. euron lisäystä nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan. Tämän lisäksi Suojelupoliisille esitetään 10 milj. lisäystä strategisen suorituskyvyn turvaamiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen rajaturvallisuus, rajavartiolaitoksen riittävät henkilöresurssit sekä kalusto ja teknologia varmistetaan. Osana varautumisen ja valmiuden kokonaisuutta turvataan Rajavartiolaitoksen strategista suorituskykyä noin 1,3 miljoonalla ja esitetään vuoden 2025 talousarvioon sisältynyt 6 milj. euroa materiaali- ja lct-kustannuksiin pysyväloueteisena lisäyksenä. Lisäksi kehitetään Rajavartiolaitoksen merellistä suorituskykyä 10 milj. eurolla hankkimalla raskaita ilmatyynyaluksia, joilla korvataan vanhentunut kalusto. Sisärajojen toimivaltuuksien kehittämiseen lisättiin 2 milj. euroa.

Pelastustoimeen ja hätäkeskustoimintaan ei esitetä uusia lisäyksiä. Pelastajakoulutettavien määrän nostamista jatketaan siten, että tavoite 1000 uutta pelastajaa saavutettaisiin vuonna 2032. Väestönsuojelua kehitetään vuoden 2025 toisessa lisätalousarviossa myönnetyllä 21 milj. eurolla. Lisäksi kehitetään vaaratiedottamisen ja väestön varoittamista 6 milj. eurolla.

Hallitusohjelman tiukennuksien ja tilapäistä suojelua hakevien ennakoidun vähenemisen myötä vastaanottomenoihin ja vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettaviin tukiin esitetään yhteensä 140 miljoonan vähennystä vuodelle 2026.

2. Kipupisteet

Hallitus on aikaisemmin päättänyt sopeuttamistoimista, josta yli 400 miljoonaa euroa kohdistuu valtion virastoihin. Tästä kohdistuu vuonna 2026 sisäministeriön hallinnonalalle yhteensä n. 19 milj. euroa. Tämän lisäksi kehysriihessä päätetty uuden toimintamenosäästön taso vuodesta 2026 eteenpäin on yhteensä 130 milj. euroa, josta sisäministeriön hallinnonalalle kohdennettava osuus on 16,4 milj. euroa. Sisäministeriön hallinnonalaan kohdennettiin huomattavasti pienempi säästö kuin yleisesti valtiohallintoon. Säästöissä noudatetaan hallituksen päätöstä, jonka mukaan operatiivisissa tehtävissä eli kenttätyössä toimivien poliisien ja rajavartioiden määrä ei vähene. Myös Suojelupoliisin resursseja on haluttu turvata. Säästöpainne ja -toimet kohdistuvat tämän myötä voimakkaammin tukitoimiin, hallintoon ja muihin hallinnonalan viranomaisiin. Ministeriö koordinoi virastojen tuottavuusohjelmien valmistelua ja tuottavuustoimia suunnitellaan ja toimeenpannaan jatkuvana prosessina.

Hallinnonala on hyvin työvoimavaltainen sekä ICT- järjestelmistä riippuvainen. Säästöjen toimeenpanoa suurempi haaste hallinnonalalla onkin se, että julkisen talouden tila tuskin mahdollistaa merkittävän rahoitustason lisäämisen lähivuosina. Suomen turvallisuusympäristön muutos, tilannekuva ja tunnistetut riskit edellyttävät edelleen turvallisuusviranomaisten taloustilanteen vahvistamista, jotta yllättäviin muutoksiin ja kriiseihin kyetään varautumaan ennakoivasti ja määrätietoisesti. Aiempi rahoitusvaje, uusien tehtävien edellyttämä resursointi ja kustannusten nousu (erityisesti ICT- ja toimitilakustannukset) muodostavat yhdessä toimintamenosäästöjen kanssa haasteellisen kokonaisuuden, joka on rahoitettava nykykehysten puitteissa. Osana tuottavuusohjelmien päivittämistä huomioidaan tehtyjen säästöjen lisäksi myös nämä muut sopeuttamispainetta virastoille aiheuttavat tekijät.

Uuden muuttoliike- ja turvapaikkasopimuksen (pakti) muodostavat säädökset tulivat voimaan 11.6.2024. Jäsenvaltioilla on oltava oikeudellinen ja operatiivinen valmius uuden lainsäädännön soveltamiseen pääosin vuoden 2026 puoliväliin mennessä. Tämänhetkisen parhaan arvion mukaan paktin kansallinen täytäntöönpano kustantaa kertaluonteisesti 35 milj. euroa ja pysyvästi n. 24 milj. euroa/v, josta 8,6 milj. euroa yhteisvastuuna. Kertaluonteisiin kustannuksiin on mahdollista saada suurelta osin 90 % EU-rahoitusta ja täytäntöönpanossa on hyödynnettävä täysimääräisesti EU-rahoituksen tarjoamat mahdollisuudet. EU-rahoituksen tarkat summat ja maksuajankohdat eivät kuitenkaan ole vielä tiedossa. Virastojen on haasteellista sitoutua menoon ennakkollisesti tilanteessa, jossa määrärahat vähenevät. Pysyväisluonteisiin kustannuksiin ei myöskään ole mahdollista saada EU-rahoitusta, vaan kokonaisuus on katettava kansallisesta rahoituksesta. Tästä ei ole kansallisia päätöksiä.

Lisäksi oleskelulupajärjestelmän turvallisuuden vahvistamiseen hakemusten seulontaa tehostamalla tarvitaan pysyvää 0,8 milj. euron lisäystä ja PTR-viranomaisten tiedonhankinnan järjestelmien uudistamiseen 3,6 milj. euroa.

3. Selonteon linjaukset ja niiden vaatima rahoitus, toteutuminen vuoden 2026 TAE:n mukaisella rahoituksella

Selonteon keskeiset resursseihin vaikuttavat linjaukset:

1. Parannetaan poliisin erikoisjoukkotoiminnan suorituskykyä ja turvataan siten poliisin suorituskyky vastata entistä kyvykkäämmin vaativiin poliisitoiminnallisiin tilanteisiin.

2. Parannetaan Rajavartiolaitoksen strategista suorituskkyä muuttuneessa turvallisuustilanteessa ja kehitetään viraston merellistä suorituskkyä.
3. Parannetaan Tullin suorituskkyä vastaamaan ulkomaanliikenteen turvallisuusuhkia erityisesti satamissa.
4. Turvataan Suojelupoliisin strateginen suorituskky. Turvataan myös pidemmällä tähtäimellä Suojelupoliisin resurssit.
5. Toteutetaan vaaratiedottamisen ja väestön varoittamisjärjestelmän kehittämistoimet vastaamaan turvallisuusympäristön muutosta.

Useisiin edellä mainittuihin kohtiin on jo lisätty määrärahaa (JTS 2026-2029, Lisätalousarvio II 2025), joten tilannetta voidaan pitää tällä hetkellä talouden osalta kohtuullisen hyvänä. Turvallisuusympäristössä tapahtuvat huomattavat ja äkilliset muutokset voivat kuitenkin heijastua resurssitarpeisiin nopeasti ja voimakkaasti. Myös mahdolliset uudet julkisen talouden säästöt voivat vaikuttaa tulevana vuosina tilannetta heikentävästi.

Viranomaistoiminnassa tunnistetut ylivaalikautiset tarpeet selonteossa

1. Poliisin operatiivisen henkilöstön määrää tulisi lisätä kahden seuraavan hallituskauden aikana yhteensä 10 prosentilla, vähintään 8 800 htv:n tasolle.
 2. Hätäkeskuslaitoksen toimintaedellytykset tulisi turvata, tavoitteena saavuttaa hätäkeskuspäivystäjien osalta vähintään 630 henkilötyövuoden taso.
 3. Poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin sekä Rajavartiolaitoksen investointeihin tulisi ottaa käyttöön vuosittainen indeksitarkistus.
 4. Pelastustoimen viranomaisten suorituskkyä tulisi edelleen kehittää vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutokseen.
 5. Sisäisen turvallisuuden viranomaisille tulisi kehittää yhteiset, turvalliset ja yhteensopivat tilannekuva- ja viestiyhteydet.
- Erityisesti indeksitarkistuksen käyttöönottoaminen Poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintamenojen sekä Rajavartiolaitoksen investointien osalta olisi keskeinen taloudellista vakautta lisäävä toimenpide. Kustannustason noustessa määrärahoja tosiasiallisesti leikataan, ellei kustannustason nousua vastaavaa lisärahoitusta saada.
 - Poliisin operatiivisen henkilöstön lisääminen 8 800 htv:n tasolle edellyttää myös toimitiloja, varusteita ja ajoneuvoja.
 - Hätäkeskuspäivystäjien määrä 630 edellyttää pitovoiman lisäämistä sekä riittävää päivystäjien kouluttamista.
 - Hyvinvointialueiden rahoitus- ja ohjausmalli ei ole tällä hetkellä kaikilta osin toimiva ja se heijastuu esimerkiksi pelastustoimen alueelliseen ja valtakunnalliseen kehittämiseen.